

Ткаченко О.М.
шкільний бібліотекар
Нечаївської загальноосвітньої школи
I - III ступенів
ім. Ю.І. Яновського
Компаніївської районної ради
Кіровоградської області

"Пишаюсь тим, що я людина"

Урок людяності з елементами тренінгу
за творами і порадами В.Сухомлинського

Мета. Спонукає до виконання загальнолюдських правил суспільного життя, творити оточуючим добро. Сприяти осмисленню та розумінню дітьми переваг духовних цінностей над аморальними. Розвивати вміння співчувати один одному, говорити теплі слова. Виховувати доброту, людяність, справедливість, щирість людської душі, прагнути доброзичливої атмосфери у класі.

Обладнання. Вислови, оповідання В.Сухомлинського; тест «Пізнай себе»; деталі «Квітки людяності»(стебло, листочки, квітки), кошик з листочками паперу.

Використана література.

Оповідання для дітей Сухомлинський В. О. Вогнегрівий коник : казки, притчі, оповідання / Упоряд. і передм. О.В. Сухомлинського. — К. : Знання, 2007. — 200 с.

Перебіг заняття

1. Організаційна частина.

Дорогі діти! Я дуже рада зустрічі з вами. Дозвольте запитати:

-З яким настроєм прийшли ви на нашу годину спілкування?

- Що очікуєте від нашої зустрічі?

Щоб налаштуватися всім на добрий початок, послухайте цікаву історію.

«Лісовою стежинкою ідуть батько і маленький син. Довкола тиша, тільки чути, як десь далеко вистукує дятел та струмочок дзюркотить у лісовій гущавині.

Аж тут син побачив, що назустріч їм іде бабуся.

- Тату, куди бабуся йде? - питає син.

- Зустрічати або проводити, - каже батько й усміхається. - Ось як ми зустрінемося з бабусею, ти й скажеш: "Доброго дня, бабусю!"

- Навіщо ж казати ці слова? - дивується син. - Ми ж її не знаємо.

-А ось зустрінемося, скажемо бабусі ці слова, тоді й побачиш, навіщо.

Ось і бабуся.

- Доброго дня, бабусю! - каже син.

- Доброго дня, - каже батько.

- Доброго вам здоров'я, - відповідає бабуся і усміхається.

І хлопчик побачив: усе довкола змінилось. Сонце засяяло яскравіше. Верховіттям дерев пробіг легенький вітерець, і листя заграло, затремтіло. У куцах заспівали пташки - раніше їх і не чути було.

На душі в хлопчика стало легко.

- Чому це воно так? - питається син.

- Бо ми побажали людині доброго дня.»

Ось так змінився настрій хлопчика в оповіданні В.Сухомлинського «Скажи людині: «Доброго дня!»

Вправа «Доброго дня»

Я прошу зараз всіх присутніх посміхнутися один одному і побажати вдалого доброго дня.

У світі живе дуже багато людей. Вони мають різні звичаї, інтереси, різні правила моралі, залежно від місця їхнього проживання. Людина - це найзагадковіша у всьому світі істота. Як казав один давньогрецький поет Софокл: «Дивних багато в світі див, найдивніше з них - людина». Сутність цього вислову в тому, що людина - це величезний ребус, який розгадати не так вже й легко. Її характер, її внутрішня краса, її розум та бачення світу - велика загадка, у якій криється душа. З самого дитинства людина розкриває себе як особистість. Залежно від виховання вона виростає хорошою чи поганою особою, яку всі люблять та поважають, чи навпаки - зневажають та ненавидять.

Хоча людина та світ тісно взаємопов'язані між собою, але про світ ми знаємо багато чого, а про самого себе - нічого. Тож давайте пізнавати себе, щодня розгадуймо своє внутрішнє «Я», щоб виховати у собі людину з великої літери.

Сьогодні урок людяності «Пишаюсь тим, що я людина» ми проведемо на основі оповідань В.О.Сухомлинського, будемо користуватися його порадами.

Кожен із вас – особистість, і саме такої людини, як ви, немає на землі і не може бути. Кожна людина є єдиною і унікальною. Кожна людина приходить у світ і вже від першої хвилини свого буття знаходиться між людьми, де є багато правил, законів, а також заборон. Тож наше з вами завдання сьогодні подумати, поговорити, з'ясувати, якими нам потрібно бути, живучи між людьми; для чого людина приходить у цей світ; який слід вона повинна лишити, чи варто дотримуватися людських правил, законів, чи, можливо, краще жити без них.

Вправа «Коло асоціацій»

- Скажіть, які асоціації виникають у вас зі словом «людина»? Ви будете висловлювати свої думки, а я запишу це на променях нашого сонця. (*Добро, любов, ...*)

Не забуваймо чудових слів Василя Сухомлинського – великого педагога: «Людина народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною пилінкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний.»

«Той, хто не знає меж своїм бажанням, ніколи не стане гарним громадянином.» «Виховуй у собі Людину — ось що найголовніше, інженером можна стати за п'ять років, учитись на людину треба все життя.»

-Чи хотілося б вам дізнатися зараз, яка ви людина?

Тест «Пізнай себе».

Кожну відповідь «Так» оцініть в 3 бала, «і так і ні» – 2 бала, «Ні» – 1 бал. Підраховують, читають результати, аналізують, якщо хочуть, повідомляють.

1. Чи багато в тебе друзів?
2. Чи завжди можеш підтримати бесіду в товаристві друзів?
3. Чи можеш подолати замкнутість, незручність у спілкуванні з іншими людьми?
4. Чи буває тобі нудно на одинці?
5. Чи завжди ти можеш знайти тему для розмови під час зустрічі?
6. Чи можеш приховувати своє роздратування під час зустрічі з неприємною тобі людиною?
7. Чи можеш робити перший крок для примирення після сварки?
8. Чи вмієш ти приховувати поганий настрій, не зриваючи злості на інших?
9. Чи здатен піти на компроміс у спілкуванні?
10. Чи утримуєшся ти від осуду знайомих за їхньої відсутності?

Від 21 до 30 балів. Ти людина товариська, що відчуває велике задоволення від контакту з знайомими. Ти цікавий у спілкуванні, найчастіше ти «душа компанії», друзі цінують тебе за вміння вислухати, зрозуміти, дати пораду. Але не переоцінюй себе, іноді ти буваєш надто балакучим.

Від 12 до 20 балів. Ти в міру товариська людина, але спілкуватися тобі іноді складно. Друзів у тебе мало. В розмові іноді можеш бути нестриманим і неврівноваженим. Варто бути щирим, уважним, доброзичливим до свого співрозмовника.

Менше 12 балів. Ти людина сором'язлива, замкнута, віддаєш перевагу самотності. Але це не означає, що в тебе немає друзів. Ймовірно вони тебе цінують за вміння вислухати, зрозуміти, пробачити. Крім того, можливо, ти надто критично до себе ставишся, до своїх навичок, вмінь, здібностей.

Послухайте будь ласка, ще одне оповідання

Вечоріло. Битим шляхом йшло двоє подорожніх - батько й семирічний син. Посеред шляху лежав камінь. Батько не помітив каменя, спіткнувся, забив ногу. Крекчучи, він обійшов камінь, і, взявши дитину за руку, пішов далі.

Наступного дня батько з сином йшли тією ж дорогою назад. Знову батько не помітив каменя, знову спіткнувся і забив ногу.

Третього дня батько й син пішли тією ж дорогою. До каменя було ще далеко. Батько каже синові:

- Дивись уважно, синку, треба обійти камінь. Ось і те місце, де батько спіткнувся й забив ногу.

Подорожні сповільнюють кроки, але каменя немає. Бачать, обабіч дороги сидить сивий старий дід.

- Дідусю, - запитав хлопчик, - ви не бачили тут каменя?

- Я прибрав його з дороги.

- Ви також спіткнулися й забили ногу?

- Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.

- Чому ж ви прибравли камінь?

- Бо я - людина. Хлопчик зупинився у задумі.

- Тату, - запитав він, - а ви хіба не людина?

—Що зробив старий дідусь та не зробив у свій час тато?

—Як дідусь пояснив свій вчинок?

—Якби ви були тим самим хлопчиком, що б ви сказали татові? А що — дідусеві?

Вправа «Добрі справи»

Чи робите ви добрі справи, чи вмієте дружити, допомагати іншим? Пригадайте, який найбільш хороший людський вчинок ви зробили, або які хороші справи ви робите і прикріпіть стільки листочків до стебельця своєї майбутньої квіточки.

- Який слід повинна залишити людина на землі? Відповідь на це запитання дізнаємось, прочитавши однойменне оповідання В.Сухомлинського.

«Старий Майстер звів кам'яний будинок. Став осторонь і милується. «Завтра в ньому оселяться люди», - думає з гордістю. А в цей час біля будинку грався Хлопчик. Він стрибнув на сходинок і залишив слід своєї маленької ніжки на цементі, який ще не затвердів.

- Для чого ти псуєш мою роботу? - сказав з докором Майстер.

Хлопчик подивився на відбиток ноги, засміявся й побіг собі.

Минуло багато років, Хлопчик став дорослим Чоловіком. Життя його склалось так, що він часто переїздив з міста до міста, ніде довго не затримувався, ні до чого не прихилився - ні руками, ні душею.

Прийшла старість. Згадав старий Чоловік своє рідне село на березі Дніпра. Захотілось йому побувати там. Приїхав на батьківщину, зустрічається з людьми, називає своє прізвище, але всі здвигують плечима - ніхто не пам'ятає такого Чоловіка.

- Що ж ти залишив після себе? - питає у старого Чоловіка один дід, - Є в тебе син чи дочка?

- Немає у мене ні сина, ні дочки.

- Може, ти дуба посадив?

- Ні, не посадив я дуба...

- Може, ти поле випестував?

- Ні, не випестував я поля...

- Так, мабуть, ти пісню склав?

- Ні, й пісні я не склав.

- Так хто ж ти такий? Що ж ти робив усе своє життя? - здивувався дід.

Нічого не міг відповісти старий Чоловік. Згадалась йому та мить, коли він залишив слід на сходинок. Пішов до будинку. Стоїть той наче вчора збудований, а на найнижчій сходинок - закам'янілий відбиток Хлопчикової ніжки.

«Ось і все, що залишилось після мене на землі, - з боєм подумав старий Чоловік.- Але цього ж мало, дуже мало... Не так треба було жити...»

Вправа «Людські чесноти»

- Що ж, настав час розпускатися нашим чарівним квіточкам, кожна з яких буде відображенням вашої душі. Тому спершу подумайте і запишіть на їх пелюстках ті риси, які потрібно виховувати у собі, щоб бути гідним звання Людини. (Діти вибирають собі одну квіточку певного кольору: рожеву чи блакитну. Потім записують під звуки музики на пелюстках квітки ті риси, які повинна мати справжня Людина.(Після того, як записали, прикріплюють на «стебельця», читаючи записане на квіточці.)

- Погляньте, які гарні квіточки в нас вирости. Можна сказати – квіти людяності. Адже, щоб прожити між людьми, щоб у суспільстві панував лад, мир, спокій і взаєморозуміння, ми повинні бути добрими, чесними, милосердними, мати розум, совість, і ще багато різних чеснот. Уникати тих вчинків, які гублять людину.

Дев'ять Негідних речей (За В.Сухомлинським)

- 1. Негідно добувати своє благополуччя, радіщі, втіхи, спокій за рахунок горя, хвилювань, невлаштованості інших.*
 - 2. Негідно залишати товариша в біді, небезпеці, проходити байдуже повз чуже горе, страждання.*
 - 3. Негідно користуватися результатами праці інших, ховатися за чужу спину.*
 - 4. Негідно бути боязливим, розслабленим, хникати.*
 - 5. Негідно давати волю потребам і пристрастям, що ніби вийшли з-під контролю людського духу.*
 - 6. Негідно мовчати, коли твоє слово – це чесність, благородство і мужність, а мовчання – легкодухість і підлість.*
 - 7. Негідно справжньої людини, не тільки обманювати, лицемірити, плазувати, сліпо підкорятись комусь, але й не мати власної думки, втратити своє обличчя.*
 - 8. Негідно легковажно кидатися словами, давати нездійсненні обіцянки. Негідна надмірна жалісність до самого себе, як і безжальне ставлення, байдужість до іншої людини.*
 - 9. Негідно бути спокійним і байдужим, коли поруч з тобою важко іншій людині.*
- Негідні пияцтво і ненажерливість.*

Вправа « Позбався поганого »

Часто словом чи ділом можна когось образити. Одразу цього можна й не помітити, але згодом наш внутрішній голос ніби докоряє нам за цей вчинок. - Як же люди називають цей внутрішній голос? (совість)

- Чи чули ви його в своєму серці?

- Погані вчинки, як бур'ян, засмічують наше життя. Згадайте те, що, на вашу думку, ви зробили погане, недобре, чи, можливо, якої риси характеру ви хотіли б позбутися. Запишіть на листочку і викиньте, щоб більше ніколи такого не повторювати. (Діти записують на листочках, потім зминають і викидають у кошик.)

І на завершення нашої зустрічі послухайте ще одну цікаву історію від видатного письменника і педагога В.Сухомлинського.

«Дідусь з онуком йшли великим лісом.

Ледь помітна стежинка звивалась поміж високими деревами.

Вечоріло. Подорожні втомилися. Дідусь уже збирався заночувати десь під кущем, аж тут хлопчик побачив у гущавині хатинку.

- Дідусю, он хатинка! - радісно вигукнув онук. - Може, в ній переночуємо?

- Так, це хатинка для подорожніх, - сказав дідусь.

Вони зайшли в лісову хатинку. У ній було чисто, на стіні висіла гілочка з ялинки. За

народним звичаєм це означало: заходьте, будь ласка, любі гості.

Дідусь і онук підійшли до столу й побачили на ньому свіжу хлібину, глечик з медом і кілька великих сухих рибин. Поруч лежала маленька гілочка ялинки.

На вікні - відро з водою.

Дідусь і внук умилися і сіли вечеряти.

-Хто це все поставив на стіл? - питає онук.

-Добрий чоловік, - мовив дідусь.

-Як це так? - дивується онук. - Залишив нам добрий чоловік їжу, а ми й не знаємо, хто він.

Для чого ж він старався?

-Щоб ти став кращим - відповів дідусь.

В. Сухомлинський давав багато порад, щоб в майбутньому людині було не соромно самому перед собою. Тож прислухайтесь і ви до них.

Поради В. Сухомлинського

"Будь добрим і чуйним до людей.

Допомагай слабким і беззахисним, товаришеві в біді.

Не завдавай людям прикростей.

Поважай і шануй матір і батька, вони дали тобі життя, вони виховують тебе, вони хочуть, щоб ти став людиною з добрим серцем і чистою душею», «Не будь байдужим до зла.

Борись проти зла, обману, несправедливості. Будь непримиримим до того, хто прагне жити за рахунок інших людей, завдає лиха іншим людям, обкрадає суспільство» .

- Я всім вам бажаю стати кращими, вирости і завжди пам'ятати

...що ти — людина!

Усмішка твоя — єдина,

Мука твоя — єдина,

Очі твої — одні.

Більше тебе не буде.

Завтра на цій землі

Інші ходитимуть люди,

Інші кохатимуть люди —

Добрі, ласкаві й злі.

Я впевнена ви з гордістю скажете:

Пишаюсь тим, що я людина,

Що маю розум, почуття,

Що неповторна і єдина

І маю право на життя!

Пишаюсь тим,що я любити можу,

Своє добро у білий світ нести

І що несуч свою життєву ношу

Лише для віри,світла, доброти.

Прожити хочу я життя в любові,

Бо це вона нам душі окриляє

І робить нас людьми, і в кожному слові

На вірний шлях заблудлі душі направляє.

Нам всім потрібно вірити й любити,

Надіятись і думати про те,

Що треба нам своє життя прожити

З любов"ю в серці,з вірою в святе.

Без цього нам на світі не прожити,

Бо лиш добро тримає білий світ,

Нам треба ближнього немов себе

любити,

Тоді не буде ні війни,ні бід.

Я вірю,що прийдуть такі часи,

Коли не буде ворожнечі й зла
І забувають квітами сади
Й серця людей розквітнуть від добра.

Усі ми люди й гордо це звучить,
Нас всіх єднає віра у життя,
Ми мріємо, щоб краще стало жить
І щоб настало світле майбуття.

Та щоб не сталось – пам'ятай, що ти-
людина!
Що маєш розум і найкращі почуття,
Що неповторна ти-єдина,
Що маєш горде право на життя!